

Dr. sc. Semir HADŽIMUSIĆ

Mr. sc. Kasim MEMIĆ

Mr. sc. Rusmir DJEDOVIĆ

*Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa TK
J.U. Muzej istočne Bosne, Tuzla*

MEMORIJALNA STABLA U KULTURNOM KRAJOLIKU TUZLANSKE REGIJE

Izveštaj o realizaciji projekta

MEMORIAL TREES IN THE CULTURAL LANDSCAPE OF THE TUZLA REGION

Project implementation report

Izložba u Biološkoj zbirci u Tuzli

Povodom obilježavanja *Dana državnosti* Bosne i Hercegovine, Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa TK-a i Muzej istočne Bosne Tuzla, 24. novembra 2011. godine su upriličili otvorenje izložbe pod nazivom: "*Memorijalna stabla u kulturnom krajoliku Tuzlanske regije*", autora mr. sc. Kasima Memića, viši kustos-biolog, mr. Semira Hadzimusića, historičara i mr. sc. Rasmira Djedovića, geografa.

Izložbu je proglasio otvorenom prof. dr. Muhamed Omerović sa Filozofskog fakulteta Univerziteta u Tuzli. Izložba je rezultat projekta terenskog istraživanja i dokumentovanja 20 lokaliteta sa memorijalnim stablima, grupama stabala i memorijalnim parkovima i alejama, od kojih je za izložbu odabrano 16 lokaliteta.¹

Neki od lokaliteta proglašeni su nacionalnim spomenicima BiH (Hrastova šuma u haremu stare džamije u Priluku, Stari hrast kod pravoslavnog hrama u Požarnici) ili se nalaze uz nacionalni spomenik (Stari orah kod kuće Čamdžića u Puračiću).

¹ [Počela realizacija projekta Memorijalna stabla u kulturnom krajoliku Tuzlanske regije | RTV TK | Najbliži Vama!](#) (zadnji pristup ostvaren 15.12.2021.); [/FOTO/ Otvorena izložba "Memorijalna stabla u kulturnom krajoliku Tuzlanske regije" | RTV SLON](#) (zadnji pristup ostvaren 15.12.2021.)

Uz izložbu isti autorski tim pripremio je i katalog, a posjetioci su pored panoa imali priliku vidjeti originalne primjerke lista i ploda od nekoliko memorijalnih stabala.

Izložba u Biološkoj zbirci u Tuzli (Turalibegova do br:8) bila je otvorena za posjetioce radnim danom od 9 do 15h, a istu je posjetilo više grupa učenika, studenata i turista. Svi posjetitelji su bili dužni pridržavati se važećih higijensko-epidemioloških mjera.

Slika 1. Detalj sa otvaranja izložbe(autori izložbe, s lijeva na desno: Kasim Memić, Semir Hadžimusić, Rusmir Djedović)

Slika 2. Dio izložbene postavke

Slika 3. Dio izložbene postavke

Slika 4. Prof.dr. Muhamed Omerović na ulazu u Bilošku zbirku u Tuzli

O projektu

Tuzlansko područje obiluje spomenicima prirodne baštine. Među njima posebno mjesto zauzimaju stara stabla za koja postoji potencijalni interes u naučnoj javnosti. Pored toga, neka stara stabla predstavljaju i memorijalne spomenike, te imaju svoju vrijednost kao dio kulturnog krajolika.² Navedena stabla se nalaze uz dobra kulturno-historijskog naslijeđa, uz ili u neposrednoj blizini sakralnih objekata, groblja, mezarja, nekropola sa stećcima i drugo. Ona su zapis o minulim vremenima. Pod tim stablima su kroz različite historijske periode održavani različiti događaji, zborovi, donošene značajne odluke.

Sa turističkog aspekta, mnoga stabla svojim habitusom, starošću i izgledom privlače pažnju brojnih turista, dio su kulturnog krajolika, prepoznatljiviji su dio identiteta grada, spomenika, lokaliteta, ali i građana.

Od 1983. godine do danas Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona je evidentirao i valorizovao preko trideset lokaliteta na kojima se nalaze pojedinačna memorijalna stabla ili grupe stabala, parkovi, perivoji, arboretumi.

Slika 5. Kasim Memić, viši kustos-biolog,
na terenu kod starog hrasta ispred Osnovne škole „Kreka“ u Tuzli

² Više vidi: Kasim Memić, Rusmir Djedović, Semir Hadžimusić, *Memorijalna stabla u kulturnom krajoliku Tuzlanske regije, katalog*, Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa TK i Muzej istočne Bosne Tuzla, Tuzla 2020.

Najpoznatiji primjer memorijalnog stabla na području tuzlanske regije se nalazi na području grada Tuzla. Radi se o starom hrastu lužnjaku (*Quercus robur* L.), koji je stoljećima svjedok vremena, ljudi i događaja. Ovo memorijalno stablo kod Osnovne škole "Kreka" Zavod je evidentirao 1987. godine, kada su utvrđene i provedene mjere zaštite.

Brizi za očuvanje starih stabala prije se pridavala neznatna pažnja. Bilo je pokušaja da se ona zaštite kao i dobronamjernih prijedloga ljubitelja prirode i istaknutih stručnjaka, ali se dosta toga završilo na administrativnim aktima. Iako dendroflora ovoga tipa posjeduje naučnu vrijednost, ista je bila tema vrlo malog broja stručno-naučnih opservacija.

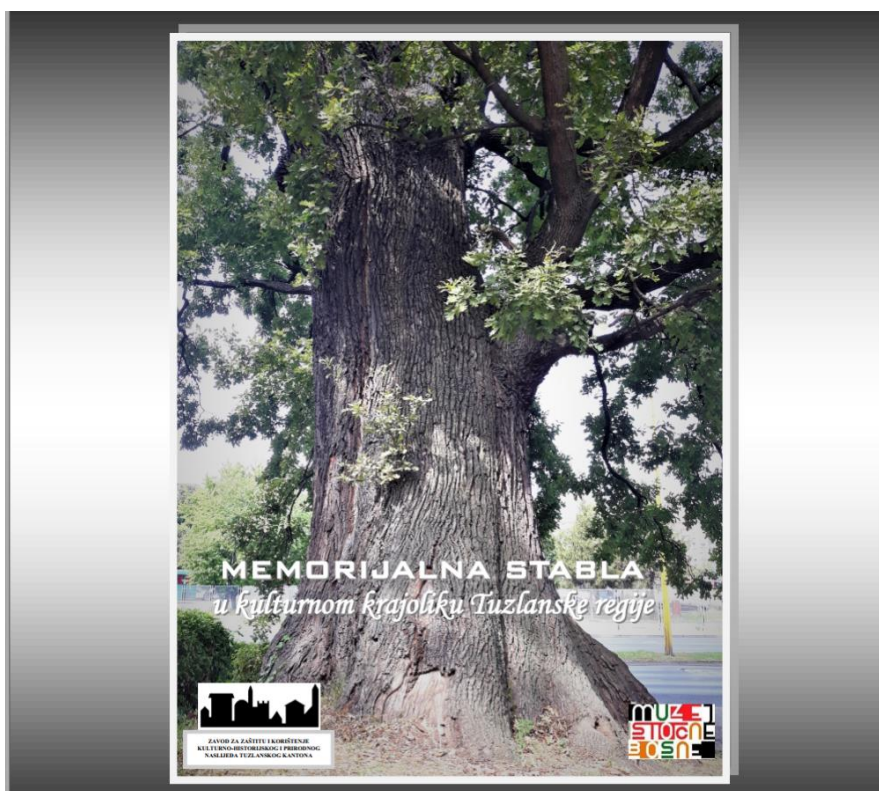
Slika broj 6. *Na terenu u Požarnici*

U današnje vrijeme kada se u modernom svijetu izvode konzervatorski zahvati na zaštiti dendroflora pokazala se potreba da se o tome upozna i šira javnost. Ovaj projekat koji zajednički izvode JU Muzej istočne Bosne Tuzla i JU Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona je podrazumjevaao terensko evidentiranje lokaliteta i dokumentovanje stanja pojedinačnih dobara (memorijalnih stabala). Stručni tim je obišao dvadeset lokaliteta širom Tuzlanske regije, od kojih su valorizovani i putem izložbe i kataloga prezentovani karakteristični primjerci memorijalnih stabala, koji su upečatljivi simboli kulturnog krajolika. Stabla koja su

obuhvaćena ovim projektom rezultat su rada prethodnih generacija koje su sadnjom istih oblikovale životni prostor, posebno oko značajnijih kulturno-historijskih objekata, dajući time doprinos očuvanju kulturnog pamćenja i oblikovanja kulturnog krajolika.

Po uzoru na naše pretke, ova generacija treba nastaviti čuvati stara stabla, ali i saditi nova koja će novim pokoljenjima predstavljati memorijalna stabla. Na ovaj način sačuvat će se kulturno pamćenje i potaknuti kako pojedinca, tako i društvenu zajednicu na razvijanje ekološke svijesti o održivom suživotu sa prirodom.

Ovo je prvi korak. u postupku u kojem se putem upoznavanja šire javnosti sa značajem ovih dobara prirodne baštine, skreće pažnja na potrebu njihove dalje stručno-naučne valorizacije, zaštite i prezentacije.

Slika broj 7. Naslovnica kataloga
„Memorijalna stabla u kulturnom krajoliku Tuzlanske regije“